

Programma 04 Economie en energie

Provincie Noord-Brabant

Wat wil de provincie bereiken?

Een toekomstbestendige economische structuur in een globaliserende en snel veranderende wereld geeft veerkracht voor een duurzame welvaart voor de Brabantse burgers en biedt kansen voor het Brabantse bedrijfsleven met voldoende werkgelegenheid op alle niveaus. Via het Economisch Programma Brabant 2020 en de Energie-agenda 2010-2020 wordt gestuurd op een veerkrachtig, innovatief economisch (eco)systeem. Daarbij wordt waar mogelijk samengewerkt in triple helix-verband. Dit draagt bij aan de aanpak van de maatschappelijke opgaven, zoals het circulair maken van onze economie, het verduurzamen van onze landbouw, het verminderen van onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en het organiseren van slim en duurzaam vervoer. Daarbij willen wij maximaal gebruik maken van ons internationale netwerk en Europese fondsen.

Randvoorwaarden voor duurzame economisch ontwikkeling – en daarmee ook doelstellingen uit het Economisch Programma – zijn een veerkrachtige arbeidsmarkt die ook in het huidige tijdsgewricht met een overspannen arbeidsmarkt adequaat functioneert en ruimte voor bedrijvigheid. Onze ambities richten zich wat dat laatste betreft vooral op versnelling in campusontwikkeling in Brabant.

Het Economisch programma Brabant loopt tot en met 2020. (mondiale) Ontwikkelingen maken het urgent dat nadere accenten worden gezet. Hiervoor wordt eind 2018 een bouwstenennotitie economisch beleid aangeboden. Deze kan worden betrokken bij de nieuwe bestuursperiode.

Digitalisering en circulaire economie zijn twee voorbeelden van deze mondiale trends, die doorwerken in Brabant en daardoor voor Brabant zeer relevant zijn. We zien Digitalisering samen met circulaire economie als de meest urgente en kansrijke trends om te anticiperen op een toekomstbestendige duurzame economie. Hierdoor blijft Brabant koploper als regio van kennis en innovatie.

De energieopgave vanuit Energieagenda 2010-2020 is meerledig: 14% duurzame energieopwekking in 2020, 6 % energiebesparing in 2020 en de energie-innovatie stimuleren zodat het tempo van de verduurzaming na 2020 sterk toeneemt. De uitvoering staat beschreven in uitvoeringsprogramma energie 2016-2019.

Wat mag dit programma kosten?

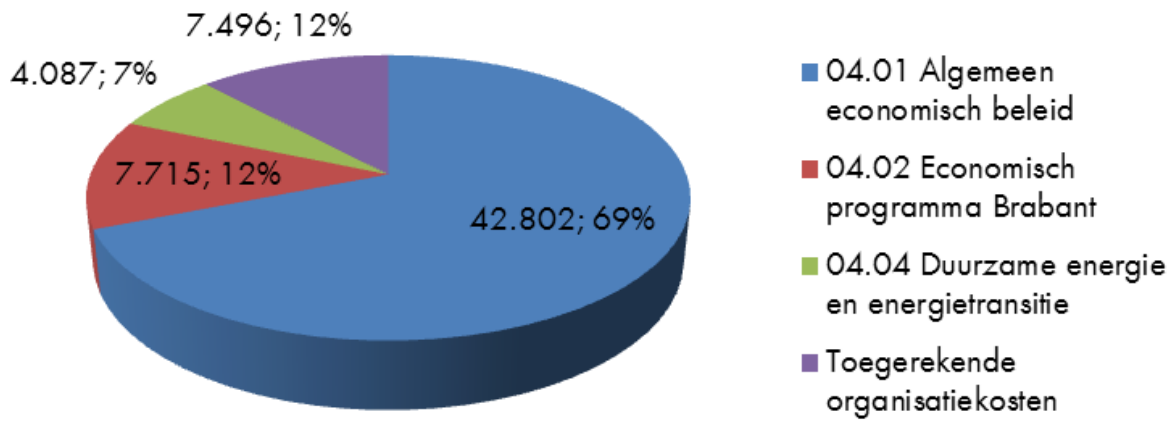
<i>Bedragen x € 1.000</i>	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
<u>Lasten</u>						
Programma lasten	87.882	72.234	54.452	20.619	26.724	26.699
Kapitaallasten	151	151	151	151	151	91
Organisatiekosten	7.563	7.571	7.496	5.328	5.296	5.214
totaal lasten	95.596	79.956	62.099	26.098	32.170	32.004
<u>Baten</u>						
totaal baten	38.378	9.154	18.304	194	181	181
saldo baten en lasten	-57.218	-70.802	-43.795	-25.904	-31.989	-31.822

De verschillen in de raming van de lasten in 2019 ten opzichte van 2018, worden met name veroorzaakt door de volgende onderwerpen:

- Cofinancieringsmiddelen Europese Programma's
- Cofinanciering MIT
- Het naar voren halen van middelen (t.b.v. MKB, HTSM)

Per productgroep wordt een nadere analyse m.b.t. de verschillen gegeven.

Begroting 2019 lasten x € 1.000

Economie en energie op hoofdlijnen

Relatie bestuursakkoord & Perspectiefnota 2018

Brabant staat er economisch goed voor. De hoogwaardige maakindustrie en andere sectoren hebben goede vooruitzichten, de export is stevig gegroeid en de werkloosheid is historisch laag. In ons Bestuursakkoord, maar ook in de perspectiefnota, neemt het stimuleren van economische vernieuwing en innovatie een prominente plaats in. In opmaat naar een nieuwe bestuursperiode zetten wij thans vooral in op uitvoering van de eerder met u gemaakte afspraken. Dat neemt niet weg dat de actualiteit soms vraagt om aanpassing of aanscherping van beleid, zoals door u ook gevraagd bij de vaststelling van de perspectiefnota 2018.

Het Inter Bestuurlijk Programma (IBP) legt extra accenten op de energietransitie, de transitie in de landbouw en benoemt Regionale Economie als versneller van ontwikkelingen. In triple helix verband wordt werk gemaakt van de Regiodeals als uitloei van het IBP. In het voorjaar 2018 is de Regionale Actieagenda Brainport vastgesteld en in het verlengde daarvan de regio-enveloppe. Daarmee kan snelheid in de uitvoering worden gemaakt.

Ook de voortschrijdende digitalisering, robotisering, de krapte op de arbeidsmarkt en als gevolg daarvan vraagstukken rond arbeidsmigranten vragen om actie. Ter uitvoering van de motie 61a over arbeidsmigratie hebben wij u een voorstel voor aanpak – tot stand gekomen in samenwerking en afstemming met VNO NCW Brabant Zeeland, BrabantAdvies, PON en gemeenten – passend bij de provinciale rol, doen toekomen.

Ook het aantrekken en behouden van talent blijft aandacht vragen. De Actieagenda Brainport is hiermee doordeesemd. Waar mogelijk haken we aan of verbreden we.

In de uitvoering werken wij nadrukkelijk samen met onze externe partners. Niet alleen via de triple helix, maar ook met de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM), werkgevers- en werknemersorganisaties, belangenorganisaties, (individuele) bedrijven en gemeenten en Rijk.

M.b.t. circulaire economie heeft het college in 2017 een verkenning uitgevoerd. Op basis van deze verkenning is in 2018 een agenda opgesteld die als bouwsteen dient voor het nieuwe bestuursakkoord. In 2018 zijn tal van projecten in gang gezet op het gebied van de transitie thema's bouw en infra, biomassa en voedsel, maakindustrie en bewustwording. De uitvoering van projecten vindt, onder coördinatie van een integraal team circulaire economie voor een belangrijk deel plaats in de reguliere programma's, zoals Economisch programma, Agrofood, PMWP/Groene Groei, Mobiliteit en Infra en Inkoop.

De energietransitie is een van de hoofdonderwerpen van het InterBestuurlijkProgramma, dat de basis is voor het Klimaat- en Energieakkoord. De uitvoering van het Klimaat- en energieakkoord begint in 2019. Het beleid is dus sterk in beweging. De nieuwe Energieagenda vormt het kader voor het Brabantse aandeel in deze afspraken en de op te stellen Regionale Energie Strategieën (RES). In 2019 volgt het uitvoeringsprogramma o.b.v. onze agenda, de RES'en en het nieuwe bestuursakkoord.

Inzet verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit het programma worden de onderstaande verbonden partijen ingezet:

- BOM Holding BV
- Businesspark Aviolanda (BPA)
- Enexis NV
- CBL Vennootschap BV
- CSV Amsterdam BV
- Green Chemistry Campus BV
- Havenschap Moerdijk
- Oss Life Science Park holding
- Oss Life Science Park Vastgoed
- PZEM NV
- Stichting Leisure Ontwikkelfonds Noord-Brabant
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
- Verkoop Vennootschap BV
- Vordering op Enexis BV

In de bijlagenbundel –bijlage 9b van de begroting is aangegeven op welke wijze deze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van het programma Economie.

04.01 Algemeen economisch beleid

Wat wil de provincie bereiken?

Versterken MKB

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Versterking MKB

Via het ondersteunen van enkele gerichte provinciebrede initiatieven wordt een impuls gegeven aan versterking van het Brabantse MKB. Het betreft de ondersteuning van Brabants Besten, BrabantStart, MKB Doorstart en daarnaast via de regeling “economie en innovatie” (voorheen REAP).

Wat wil de provincie bereiken?

Zorgdragen voor een wendbare en kwalitatief hoogstaande arbeidsmarkt

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Arbeidsmarkt

Het provinciale arbeidsmarktbeleid is vastgelegd in de door PS bekrachtigde uitvoeringsagenda “Veerkrachtige arbeidsmarkt”. Op basis daarvan vindt de uitvoering plaats via een aantal lijnen: flexicurity, onderwijs-arbeid, iedereen doet mee, internationalisering en sociale innovatie in combinatie met versterking MKB.

Ten tijde van vaststelling van Veerkrachtige arbeidsmarkt zag de economie – en dus ook de arbeidsmarkt – er heel anders uit dan nu. Toen was er sprake van relatief hoge werkloosheid, nu is sprake van een overspannen arbeidsmarkt met tekorten in vele sectoren. Dat betekent uiteraard dat onze aandacht op onderdelen is bijgestuurd mede op verzoek van de Staten – met extra aandacht voor opleiden, aantrekken en behoud van (internationaal) talent (MIPP-project en als partner in Brainport Nationale Actieagenda) en recent voor de problematiek verband houdend met arbeidsmigratie. Daarnaast blijft de lijn een verbeterde aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt van belang. Naast het financieel bijdragen aan het Kennispact MBO-Brabant – waarbij onder meer curricula samen met werkgevers worden ontwikkeld - werken wij actief mee aan het opwerken van planvorming voor het Brabantse VMBO richting het rijk, wat moet leiden tot extra middelen om in Brabant tot een samenhangend en attractief VMBO te komen. Daarvoor is landelijk jaarlijks € 100 miljoen beschikbaar.

Ondanks de krapte kunnen bepaalde groepen mensen moeilijk aan werk komen, van belang is de voorwaarde te organiseren dat alle kwaliteiten benut kunnen worden. De lijn van flexicurity ontwikkelt zich naar het streven om bij veranderende economische omstandigheden niet in een tijdelijke actiestand te schieten, maar een arbeidsmarkt te organiseren die duurzaam is en waar de publiek-private samenwerking innoveert met als uitgangspunt werkzekerheid en een verantwoord inkomen. Digitalisering en robotisering zal van grote invloed zijn op de arbeidsmarkt: banen zullen veranderen, er komt andersoortig werk en sommige banen zullen verdwijnen, zoals nu zichtbaar in bijvoorbeeld de bankensector. Via het Pact stimuleren we robotisering (300 bedrijven bewust maken van de kansen voor robotisering); het biedt namelijk ook een kans voor reshoring.

Wat wil de provincie bereiken?

Stimuleren van vrijetijdseconomie

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Vrijtijdseconomie (VTE)

De doelen voor VTE voor deze bestuursperiode zijn blijkens de midterm review al gehaald. Vooral het aantal buitenlandse gasten en de bestedingen zijn stevig toegenomen met als resultaat een verbetering van de werkgelegenheid. Dit wordt vooral veroorzaakt door een toename van het aantal internationale bezoekers: in Brabantse parken nam in 2017 het aantal gasten met 13% toe met 4% meer overnachtingen, terwijl de hotels een stijging lieten zien van 21% meer gasten en 16,5% meer overnachtingen. VisitBrabant is het belangrijkste instrument om de positieve resultaten vast te houden en uit te breiden. De aanpak kenmerkt zich door focus op thema's met een internationaal bereik, projecten rondom cross-overs, diensten aan ondernemers en versterking van de samenwerking in het netwerk. Door gezamenlijke marketing en versterking van het aanbod wordt de (inter)nationale zichtbaarheid van Brabant naar publiek vergroot, met meer bezoekers die Brabant als bestemming kiezen voor een korte vakantie (shortbreak). Voortzetting van de PR-campagne Brabant is Open (met een bereik van enkele tientallen miljoenen mensen) met BrabantNacht als kick-off, is hiervoor een belangrijk moment.

De crossovers met andere provinciale opgaven op het gebied van o.a. cultuur (Van Gogh, Design, Dance), erfgoed (Zuiderwaterlinie, Tweede Wereldoorlog), agrifood (We are food), branding en internationalisering en regio Waterpoort (riviercruises) worden in 2019 doorontwikkeld. Hierbij wordt ook verbinding gelegd met de activiteiten op gebied van wandel- en fietsroutes in Brabant. Het Leisure Ontwikkel Fonds leidt tot kwaliteitsverbetering van het aanbod, met voldoende kwalitatieve aanvragen en deelname van alle regio's. Hiermee kunnen vernieuwende projecten van de grond komen.

Tot slot haakt de provincie aan op de landelijke ontwikkelingen ten aanzien van spreiding van toeristen zodat we daar in Brabant optimaal van kunnen profiteren.

Wat wil de provincie bereiken?

Bevorderen van de kenniseconomie

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Kennis en economie

Wat betreft Mindlabs verwachten wij – samen met onze partners - in 2019 te kunnen starten met realisatie. Met het hoger onderwijs hopen wij tot afspraken te komen hoe in Brabant tot vernieuwing te komen. Realiseren van modulair onderwijs is daarbij één van de opties

Wat wil de provincie bereiken?

Internationalisering & Branding + Europese Programma's

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Internationalisering en branding

In 2019 zullen drie Brabantse Innovatiedagen georganiseerd worden, alsmede, i.s.m. de BOM, zeven handelsmissies richting focuslanden. Daarnaast zal verkend worden of en zo ja hoe de samenwerking met regio's in Duitsland verbreed zal worden. De ontwikkelde brandbox zal in 2019 geïmplementeerd worden i.s.m. de partners.

Voor meer informatie wat de provincie gaat doen m.b.t. Europese programma's (E.P.) verwijzen wij naar paragraaf 9. In de nieuwe programmaperiode, vanaf 2021, zullen de provinciale cofinancieringsmiddelen zoveel mogelijk in de reguliere begroting gezocht worden. Voorstellen hiervoor zijn in voorbereiding.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Beleidsnota	Indicator	2019
Doelstelling		
Prestaties	€ (x 1.000)	42.802
Economisch programma 2020 (Besluit PS 18/12; Afweegmoment: 2020)		
Versterking of stimulering van de regionale Brabantse economie binnen de economische clusters	effect indicator	streefwaarde
<u>Versterking Regionale topsectoren</u>		
Vier mandaatinstellingen die subsidie namens GS verstrekken voor projecten in de start- of experimentele fase die bijdragen aan de versterking van de high-tech industrie in Zuidoost-Brabant, agrifood sector in Noordoost-Brabant, social innovation in Midden-Brabant en smart industry in West-Brabant		3
Aantal ondersteunde projecten	aantal	50
Uitgelokte private investeringen	Euro	Multiplier >2
Verplichte kpi mbt regionale econ.: Percentage toename van het Bruto Regionaal Product ten opzichte van het voorgaande jaar	% toename	0
<u>BOM</u>		
Aansturing van en samenwerking met Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) door middel van jaarplannen met concrete prestatie-indicatoren	opdracht obv. Jaarplan	1
<u>INTERNATIONALISERING</u>		
Handelsbevordering	Handelsmissies	2
Handelsbevordering (opgenomen in Meerjarenplan BOM)	Handelsmissies (inkomend en uitgaand)	6-8
	Informatie bijeenkomsten	3-4
	Deelname Brabantse bedrijven	60
investeringsbevordering (opgenomen in Meerjarenplan BOM)	Matchmaking-gesprekken	300
	Acquisitie projecten	30
	Arbeidsplaatsen	1.000
	€ aan investeringen	€ 100 mln
	"Eigen leads vanuit de BOM"	10% mee
Innovatiesamenwerking	Fotonica	3
	Battery-program	Totstandkoming proef/productielijn Ontwikkelen acquisitieplan

		Solid Batteries i.s.m. BOM
	Samenwerkings- relaties	3 samenwerkings- relaties div. regio's
BRANDING		
Profilering van de regio		2 bijeenkomsten Custodians of the brand
Instrumentarium		Beheer en onderhoud Actueel online platform Succesvolle advisering on- brand/off-brand bij 10 projecten/ evenementen
Campagnes		Duitsland Effectmeting profiel van Brabant in Duitsland op thema's 2017- 2019 4 artikelen in relevante Duitse media (incl. social media) op relevant thema (Life Sciences en Agrofood)
Externe uitvoering	Profilerings- activiteit	1
Actieve benadering van de internationale pers rond internationale activiteiten en successen	Aantal benaderingen	Plan en uitvoering
EUROPESE PROGRAMMA's		
Programmaperiode 2014-2020	effect indicator	streefwaarde
OPZuid en POP3		
Vormgeven en lanceren van succesvolle openstellingen (lage uitvoeringskosten, effectieve governance, betrouwbaar financieel systeem) binnen de majeure programma's die aansluiten bij de doelstellingen van de Agenda van Brabant en de RIS3 gedurende het hele jaar 2019 en zijn afgestemd met het veld"	OPZuid openstellingen 1e helft 2019	1
	OPZuid Openstellingen 2e helft 2019	0
	POP3 openstel- lingen 1e helft 2019	1

	POP3 openstellingen 2e helft 2019	0
	Interreg openstellingen 1e helft 2019	1
<u>Vanguard initiatief</u>		
Het opwerken van innovatieve baanbrekende pilotprojecten met als doel 2 Nederlandse pilots een volgende ontwikkelstap te laten maken prestatie (kritiek)	Aantal pilot projecten 1e helft 2019	1
<u>EFSI/Invest.nl i.o.</u>		
Implementatie van de MKB-plus faciliteit uitgaande van positieve besluitvorming in samenwerking in samenwerking met Invest.NL i.o.	MKB plus loket (equity deel) 1e kwartaal 2019	n.v.t.
Statenvoorstel 49 / 17A MKB+ faciliteit	MKB plus loket (leningen deel) najaar 2019	n.v.t.
<u>Nieuwe programmaperiode</u>		
In verband met de voorbereiding voor de nieuwe Europese structuurperiode 2021 – 2027 zal de RIS3 worden herzien	Nieuwe RIS strategie 2de helft 2019	
<u>Analyse ERAC Rapport</u>		
Aanbieden van jaarlijks analyse i.r.t. de mogelijkheden voor nieuwe Europese financieringsinstrumenten voor Brabant	Monitorings-Rapportage kansen Europese financieringsinstrumenten voor Brabant 2e helft 2018/9	2
<u>Jaarstukken Stimulus</u>		
Opleveren van de jaarstukken Stimulus (voortgang programma relatie Interreg en OP Zuid)	Jaarverslag Stimulus	1
Uitvoeringsagenda Vrijtijdseconomie (PS 11/13; Afweegmoment 2020)		
Meer bezoekers van verder weg, meer bestedingen en meer banen te krijgen in Brabant. Zo dragen we bij aan verbetering van het vestigingsklimaat en aan de internationale profilering van Brabant naar bezoekers.	effect indicator	streefwaarde
Brabantbrede marketing VisitBrabant	Activatie bezoekers op platform VisitBrabant	
	Activatie ondernemers, aantal verbonden ondernemers en netwerken(communit y-building)	
Meer bezoekers	Aantal shortbreaks (Nederlandse en	

	buitenlandse)	
Crossovers Vrijtijdseconomie met andere provinciale opgaven	Aantal crossovers	2
Beleidsnota Arbeidsmarktbeleid (PS 16/16; Afweegmoment 2019)		
Een betere aansluiting van de vraag naar en het aanbod van arbeid, zichtbaar in een lagere werkloosheid en een afname van het aantal vacatures.	effect indicator	streefwaarde
Regionale uitvoeringsprogramma's arbeidsmarktregio's	Regionale arbeidsmarktregio	4
Arbeidsmarktdashboard, doorontwikkeling naar aanvullende mogelijkheden die mobiliteit en employability op de arbeidsmarkt verbeteren	Arbeidsmarkt dashboard	1
Aantal personen begeleid naar (ander) werk; sectorplannen	Aantal personen	afgerond
Jeugdwerkloosheidsvrije zone (Midden Brabant)	percentage	50% minder dan in 2016
Bereik van Brabantse ondernemers door ambassadeurs van 'Brabants Besten'		1.000
Ondersteuning van het aantal ondernemers tot en met nazorg (MKB Doorstart)		300
Verbinden Brabantse mobiliteitscentra		leggen van verbindingen
Projecten uitgevoerd in het kader van Flexicurity		5
Pro/VSO werkplekken bij bedrijfsleven		nog nader te bepalen
Aantrekken en behouden van internationale studenten		250
Uitvoering kennispact 3.0 (hieronder hangt een 8-tal KPI's)		1
Internationale MBO-opleidingen		4 studierichtingen voor de komende 3 schooljaren
HCA-projecten met Europese financiering		afhankelijk van lopende calls
2 grensinfopunten voor Brabantse grenswerkers in België en Duitsland		bestuursperiode 2015-2019: 3
Arbeidsplaatsen voor Brabanders over de grens van België en Duitsland		bestuursperiode 2015-2019: 100
Verplichte kpi mbt regionale econ. : Percentage bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking	% bruto arbeidspart. tov totale beroepsbevolking	70,50%

Wat mag dit kosten?

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
<u>Lasten</u>						
Programma lasten	55.888	29.209	42.802	17.769	20.267	20.267
totaal lasten	55.888	29.209	42.802	17.769	20.267	20.267
<u>Baten</u>						
totaal baten	38.096	8.623	18.123	13	0	0
saldo baten en lasten	-17.792	-20.586	-24.679	-17.756	-20.267	-20.267

Lasten

De raming van de lasten in 2019 is ruim € 13,5 mln. hoger dan in 2018. Dit wordt veroorzaakt door de volgende effecten:

- Raming m.b.t. Cofinancieringsmiddelen Europese programma's zijn in 2019 € 14,5 mln hoger dan in 2018. Raming 2019 (bij burap 2018) op basis van de verwachte (openstellingen en daarmee gepaard gaande) beschikkingen. (Betreft vooral openstellingen 2018, maar vanwege lange doorlooptijd worden beschikkingen in 2019 afgegeven.) Deze lasten worden gedekt uit de reserve Cofinanciering Europese programma's en door bijdragen vanuit Europa (zie ook baten).
- Raming m.b.t. het ontwikkelkrediet digitalisering is in 2019 € 1,5 mln. hoger dan in 2018, omdat er door PS (middels PS-voorstel 30/18) €4 mln. voor dit onderwerp beschikbaar zijn gesteld, waarvan € 1,5 mln. landt in 2019.
- Raming m.b.t. Algemeen Economisch budget is in 2019 € 1 mln. lager dan in 2018, omdat er in 2017 € 0,5 mln. is overgeheveld naar 2018 i.v.m. Duurzaam Investeren Cranendonck en er middelen (0,5 mln.) vanuit 2019 naar voren zijn gehaald omdat door voortschrijdend middelen anders verdeeld zijn over de jaren.
- Raming in 2019 is € 1 mln. lager omdat in 2018 een bedrag ad € 1 mln. is geraamd i.v.m. aanpassing risico afdekking BOM Holding.

Baten

- Hogere baten i.v.m. hogere uitgaven cofinanciering Europese programma's.

Wat mag dit kosten? (grafiek)

Bedragen x1000

Exploitatie	Begroting 2019
Lasten	42.802
Baten	18.123
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-24.679

04.02 Economisch programma Brabant

Wat wil de provincie bereiken?

Innoveren met topcluster/MKB en Ondernemerschap

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Innoveren met topclusters voor maatschappelijke opgaven

- Vanuit het uitvoeringsprogramma High Tech systemen en materialen wordt in samenhang met de Brainport Nationale Actieagenda het masterplan fotonica uitgewerkt. Ook Smart data is één van de programmalijnen binnen high tech. In verbinding met de provinciale Digitale Agenda ligt de focus op datadelen, datacompetenties (het Brabants MKB is klaar om deel te nemen aan de data-economie), datatalent (Brabant als EU hotspot voor datatalent en – onderzoek) en databusiness (nieuwe innovaties en bedrijvigheid voor het Brabants MKB).
- Uitvoering van het meerjarenprogramma Maintenance & Services richt zich op het internationaal positioneren en profileren van Brabant als World Class Maintenance Hotspot. De focus ligt in 2019 op motorenonderhoud aerospace en nieuwe materialen (composieten). Circulaire economie loopt als rode draad door het programma.
- De uitvoering van het Innovatieprogramma (Agro)food richt zich in 2019 op de thema's binnen de crossover Agrofood & Hightech. Dataficatie vormt een overkoepelend thema. Het Innovatieprogramma Agrofood loopt 31 december 2019 af.
- De geactualiseerde Logistieke Agenda Brabant wordt uitgevoerd met accenten op Logistics Community Brabant, big data/ supply chains en voldoende en goed geschoold personeel i.s.m. de verschillende arbeidsmarktregio's. De Logistics Community Brabant is in april één jaar actief. Rond de zomer 2019 wordt het eerste jaarverslag aangeboden aan PS.
- Vanuit het in 2018 vastgestelde uitvoeringsprogramma Life Sciences & Health wordt Brabant doorontwikkeld naar een leidende life sciences & health regio. Hierbij is Brabant aanjager van nieuwe zorginnovaties door het Brabants MKB en het inrichten van proeftuinen voor versnelling van de toepassing van nieuwe innovaties. Naast nieuwe bedrijvigheid levert dit ook een bijdrage aan de maatschappelijke opgave "gezond ouder worden".

MKB en ondernemerschap

Als onderdeel van de nieuwe Samenwerkingsagenda met het rijk, zorgen wij voor een adequate en effectieve ondersteuningsstructuur voor het innovatief MKB-bedrijfsleven. Hierbij trekken wij gezamenlijk op met de provincies Zeeland en Limburg. In de tweede helft van 2018 en het eerste kwartaal van 2019 worden de afspraken uit de Samenwerkingsagenda Rijk – Regio omgezet in concrete afspraken over een samenhangende inzet van Rijk en regio naar het innovatieve MKB en innovatieve starters. Dit moet leiden tot het voortzetten van de MIT-regeling in aangepaste vorm en tot een verbinding van het rijksbeleid voor starters met het recente Brabantbrede startersprogramma (Braventure) en het nieuwe provinciale Brabant Startup Fonds.

Wat wil de provincie bereiken?

Digitalisering

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Digitalisering

Maatschappelijke transitieopgaven

- Verdieping van de verkenning op de relatie digitalisering en de maatschappelijke opgaven energie, voedsel, zorg, veiligheid en mobiliteit, en opstellen plan van aanpak hoe de versnelling m.b.v. digitalisering te bewerkstelligen

- Digitalisering van 15.000 woningen t.b.v. versnelling transitieopgaven in de gebouwde omgeving
- Uitwerking mogelijkheden voor ondersteuning Brainport Cyber Security Weerbaarheidscentrum dat MKB'ers helpt in hun cyberweerbaarheid.
- Uitwerking mogelijkheden voor ondersteuning m.b.v. digitalisering t.b.v. vergunningverlening, toezicht en handhaving
- Doorontwikkelen aanpak voor versterking van digitale vaardigheden bij Brabanders, in samenwerking met netwerkpartners zoals Cubiss, Stichting Lezen & Schrijven, samen met programma Sociale Veerkracht.

Nieuwe data-economie

- Valorisatie van JADS ten behoeve van MKB organiseren (Big Data Value Center) (JADS: Jheronimus Academy of Data Science)
- De oprichting van JADS Association ondersteunen
- Mindlabs mogelijk maken

Optimale connectiviteit

- BrabantRing met als doel het realiseren van open, betrouwbare en veilige ethernet verbinding tussen maatschappelijk relevante dienstenaanbieders, particulieren overheden en bedrijven. Belangrijkste producten: opstellen businesscase en financieringsplan voor lokale glasvezelringen in de B5 en voor het onderling verbinden van deze lokale glasvezelringen.
- Verkenning van de uitrol van 5G in Noord-Brabant
- Breedbandmonitor: monitoren en rapporteren van breedbandontwikkeling in Brabant

Fit for future

- Het intensiveren van de provinciale inzet op interne digitalisering om het digitale voorzieningenniveau adequaat te maken in het licht van de hogere eisen op het gebied van informatieveiligheid, privacy, gegevensbescherming, één overheid, e-dienstverlening digitaal werken en datamanagement via:
 - Basis op orde: plan van aanpak uitwerken en voortgang bewaken
 - Opstellen I-visie voor de provincie: een toekomstvaste en gedragen I-visie opstellen voor de provincie
 - Professionalisering door datamanagement: voorstellen doen en implementeren voor organisatie/ professionalisering datamanagement;

Wat wil de provincie bereiken?

Circulaire economie

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Circulaire economie (prg.4 Economie en energie)

In de Bouwstenennotitie is een projectenprogramma 2019-2020 opgenomen waarin we over de lopende programma's heen een aantal strategisch belangrijke verbindende en versnellende projecten hebben geformuleerd. Het gaat hierbij om het verder invullen van de voorbeeldfunctie van de provincie in bestaande en nieuwe activiteiten en programma's van de provincie. Daarnaast gaat de provincie op drie gekozen focusthema's de circulaire economie aanjagen: bouw en infrastructuur (uitrol CirkelStad), biomassa en voedsel (uitbreiding Groene Cirkels), maakindustrie (verbinden met design, smart industry, HTSM/maintenance). Overkoepelend daaraan werkt de provincie aan bewustwording en activatie van het MKB naar het voorbeeld van CIRCELS in Gelderland, het ontwikkelen van een (Brabantse) kennis en onderzoek infrastructuur en samenwerking via bijvoorbeeld regiodeals en het landelijke programma CE BOOST NL.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Beleidsnota	Indicator	2019
Doelstelling		
Prestaties	€ (x 1.000)	7.715
Economisch programma 2020 (Besluit: PS 18/12; Afweegmoment: 2020)		
Het versterken van de regionale economische structuur en het innovatievermogen van het innovatief MKB. Deze innovatiekracht benutten we vervolgens ook voor het ontwikkelen van slimme, innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken	effect indicator	streefwaarde
<u>MKB EN ONDERNEMERSCHAP</u>		
Bevordering van ondernemerschap	Aantal onderst. starters	125
Het aantal verstrekte, uitstaande en terugbetaalde PoC en preseed leningen	aantal leningen aan startups	35
<u>INNOVATIE MET TOPCLUSTERS voor maatschappelijke opgaven</u>		
Aantal obv. programma's Topclusters toe te voegen testomgevingen (Living Labs, field labs, proeftuinen)."	Aantal	13
Implementatie Innovatieprogramma High Tech Aantal projecten gericht op Photonica, big data, smart manufacturing en equipment (programmatische Innovatieprogramma High Tech)	Aantal	7
Aantal ontwikkelde en begeleidde business cases, zowel vanuit samenwerking (clusters) als individueel (bedrijfsontwikkeling)	Aantal	100
Aantal bedrijven dat begeleid is naar financiering	Aantal	100
Aantal bedrijven dat begeleid is naar financiering en die heeft gekregen	Aantal	35
Aantal projecten waarbij sprake is van een bijdrage aan maatschappelijke opgaven (koppeling met het Economisch Programma 2020)	Aantal	15
Het versterken van de regionale economische structuur en het innovatievermogen van het innovatief MKB. Deze innovatiekracht benutten we vervolgens ook voor het ontwikkelen van slimme, innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.	effect indicator	streefwaarde
Via MIT- resp. OPZuid ge(co)financierde projecten gericht op productontwikkeling	Aantal	25-30
D.m.v. RedMedTech fonds; uitstaande leningen	aantal octrooi-leningen (12 gedurende looptijd)	15
	aant. pre-seed-leningen (12 gedurende looptijd)	16
	aant. proof-of-concept-	19

	lening (12 ged. looptijd)	
D.m.v. Life Science & Health Fonds; Financiële ondersteuning o.g.v. medicijnontwikkeling	aantal bedrijven	1 per jaar
D.m.v. Business Park Aviolanda; nieuw gevestigde bedrijven op BPA	aantal bedrijven	1 per jaar
tot standkoming PPS voor Aerospace en Maintenance op BPA"	Aantal	1 per jaar
D.m.v. Oss Life Science Park; ingroeipercentage	% verhuurd tov lokaal verhuurde ruimte	74%

Wat mag dit kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
<u>Lasten</u>						
Programma lasten	24.977	34.788	7.715	1.945	5.525	5.500
totaal lasten	24.977	34.788	7.715	1.945	5.525	5.500
<u>Baten</u>						
totaal baten	0	350	0	0	0	0
saldo baten en lasten	-24.977	-34.438	-7.715	-1.945	-5.525	-5.500

De raming van de lasten in 2019 is ruim € 26,5 mln. lager dan in 2018. Dit wordt veroorzaakt door de volgende effecten:

- Mkb en ondernemerschap is in 2019 € 2,6 mln. lager dan in 2018, omdat er t.b.v. Valorisatiefonds middelen van 2019 (en 2020) naar 2018 gehaald zijn;
- HTSM in 2019 € 7 mln. lager dan in 2018, omdat er middelen vanuit 2019 en 2020 naar voren zijn gehaald (naar 2017 en 2018). Dit omdat in 2017 en 2018 meerjarige projectsubsidies worden verleend, waarvan de lasten op moment van beschikken volledig worden genomen;
- Voor MIT is in 2019 nog geen raming opgenomen en daardoor zijn de lasten € 11 mln. Lager;
- Voor Logistics Community Brabant zijn in 2018 € 3 mln. beschikbaar gesteld (daardoor lasten in 2019 € 3 mln. lager);
- T.b.v. arbeidsmarktbeleid zijn er (i.h.k.v. realistisch ramen) middelen overgeheveld van 2017 naar 2018 en middelen naar voren gehaald van 2019 en 2018 daardoor zijn uitgaven in 2019 € 1,7 mln. lager dan in 2018;
- Procesgelden digitalisering € 1,3 mln. overgeheveld van 2017 naar 2018;
- Aanpassing risicoafdekking m.b.t. Pivot Park is in 2018 voor € 2,3 mln. aangepast. (in 2019 (nog) niet geraamd);
- Biobased raming in 2019 € 2,1 mln. hoger o.b.v. realistische planning.

Wat mag dit kosten? (grafiek)

Bedragen x1000

	Begroting 2019
Exploitatie	
Lasten	7.715
Baten	0
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.715

04.04 Energie, innovatie en transitie

Wat wil de provincie bereiken?

Energie, innovatie en transitie

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Duurzame energie en energietransitie

Op basis van het Energie- en Klimaatakkoord zijn de regionale overheden verantwoordelijk voor vier Regionale Energie Strategieën in Noord-Brabant. Wij participeren in dit proces vanuit de kaders zoals vastgesteld in de Energieagenda 2030 (die in december 2018 ter besluitvorming voorligt). In dit proces neemt de provincie een regisserende rol en faciliteert onder andere met kennis om te komen tot een evenwichtig gezamenlijk Brabants “bod” naar het rijk.

In het kader van de door uw Staten beschikbaar gestelde middelen voor de netwerkbegroting is in 2018 een beweging ‘Brabant geeft Energie’ gestart om initiatieven te faciliteren die bijdragen aan een versnelling van de energietransitie door meer draagvlak, samenwerking en betrokkenheid van partijen in onze provincie. In 2019 worden meer initiatieven in dit kader gefaciliteerd, waarbij kennis wordt gedeeld en verbindingen tussen partijen tot stand komen.

Voor het programma Fuelliance (energieconversie en –opslag) volgt, na de kwartiermakersfase (2018), in 2019 de fase om de samenwerking vorm te geven.

Hieronder zijn de belangrijkste mijlpalen voor 2019 opgenomen, die allen bijdragen aan de doelstellingen van 14% duurzame energieopwekking en 6% energiebesparing:

- Sociale innovatie in energie; we hebben 8-10 projecten in uitvoering, waaronder een project speciaal gericht op Brabanders met een smalle beurs;
- Fuelliance; samen met TU/e, TNO/ECN en Differ zetten we een innovatie hub op om te komen tot een effectievere energie-opslag in Brabant;
- Begin 2019 wordt bekend gemaakt welk initiatief de prijsvraag voor ‘Energielandschap van de Toekomst’ rondom de A16 wint;
- We leveren de verkenning op voor een grootschalig demonstratieproject m.b.t. ‘laden op eigen zon’;
- Geothermie: we nemen het besluit over de locatie van de eerste boring geothermie (onderdeel greendeal);
- Energiescans: bij 5-10 bedrijven die zeer veel energie gebruiken worden diepteanalyses uitgevoerd om te komen tot energiebesparing;
- Verduurzaming Amernet: we nemen de eerste investeringsbeslissing voor de realisatie van decentrale duurzame bronnen;
- Aardgasvrije wijken; we cofinanciering kansrijke proeftuinen en bouwen een kennisteam op t.b.v. gemeenten;
- Opleveren zonnepanelen op de nieuwbouw en we verkennen mogelijkheden voor energieopwekking op het Pettelaarpark.

Onze communicatiestrategie voorziet in het verbinden van en kennisdelen tussen mensen die (beroepsmatig) bijdragen aan energieprojecten en -initiatieven. Daarbij is bijzondere aandacht voor de samenwerking tussen gemeentebestuurders en –ambtenaren onderling en met de provincie. Het Brabantse publiek raakt gemotiveerd om thuis/zelf bij te dragen aan de energietransitie en ziet de beweging van de transitie in Brabant met daarin de rol van de provincie.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Beleidsnota	Indicator	2019
Doelstelling		
Prestaties	€ (x 1.000)	4.087
Nota Energieagenda 2010-2020 (Besluit: PS 59/10; Afweegmoment: 2020)		
Energie wordt een pijler van de Brabantse economie.	effect indicator	streefwaarde
Evaluaties (oktober 2014 1e tussen-evaluatie))	Evaluatie	
Uitvoering door Internationaal onderzoekscluster Solar	Aantal arbeidsplaatsen in solar industrie	900
<u>Uitvoering door Europees onderzoekscluster KIC-Innoenergy:</u>		
Aantal succesvolle projecten (cumulatief)	Aantal proj. (cum.)	130
Nieuwe startups	aantal nieuwe startups	10
Omzet bedrijven voortkomend uit KIC Inno-energy	omzet	min. € 15 mln /jaar
Ontwikkeling Biobased economy in Brabant: aantal investeringen Biobased fund door fondsmanager BOM	Aantal investeringen (cumulatief)	9
Groei Green Chemistry Campus (uitvoering door GCC B.V.)	aantal fte dat zich vestigt op campus	220
Antal nieuwe arbeidsplaatsen in biobased economy in de Biobased Delta	Aantal nieuwe arbeidsplaatsen	
Aantal arbeidsplaatsen behouden in de Biobased Delta	Aantal behouden arbeidsplaatsen	
Ontwikkeling cluster Elektrisch rijden / slimme netwerken	Aantal arbeidsplaatsen in cluster	
Energietransitie 2016/2019 (Besluit: PS 07/16, Afweegmoment: 2019)		
Dat in 2020, 14% van ons energiegebruik, duurzaam wordt opgewekt. Realiseren van energieneutrale samenleving in 2050.	effect indicator	streefwaarde
	Percentage duurzame energie (tbv BBV ook in PJ rapporteren)	11%
	Percentage energiebesparing	
	Fte werkzaam in de duurzame energiesector	15.200 fte
5 thema's:		
<u>1. Gebouwde omgeving</u>		
A. Aanpak nul op de meter (NOM) in de bebouwde omgeving	Aantal huizen	
B. Onze eigen gebouwen zijn verduurzaamd		Verduurzaming gerealiseerd
C. De provincie stimuleert en ondersteunt Brabantse overheden bij het verduurzamen van hun vastgoed, oa via	Aantal gemeenten	40

Energiefonds		
<u>2 Smart en Green Mobility</u>		
A. Zero Emissie openbaar vervoer Brabant	%	17
B. Een dekkend netwerk van (semi-)publieke laadinfrastructuur voor elektrisch rijden	Aantal laadpunten	7.500
C. Aantal elektrische voertuigen in Brabant	Aantal elektrische voertuigen	40.000
<u>3. Energieneutrale industrie</u>		
A. We hebben met minimaal 20 grootverbruikers afspraken over de energietransitie (o.a. via EnergywebXL, BEL-groep en Energieprogramma DVM)	Aantal afspraken	20
B. We bereiden met onze stakeholders minimaal 3 grootschalige projecten (50MW of meer) voor, zoals EnergywebXL, Geothermie BV en zonnepark Nyrstar	Besluit over uitvoering op basis van uitgewerkte businesscase	1
<u>4. Sustainable Energyfarming. Besparing PJ in agrarische sector</u>	Besparing PJ	
<u>5. Energieke landschappen. Aantal totaal gerealiseerde MW Windenergie in Brabant</u>	MW geïnstalleerd vermogen	

Wat mag dit kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
<u>Lasten</u>						
Programma lasten	7.168	8.388	4.087	1.056	1.083	1.023
totaal lasten	7.168	8.388	4.087	1.056	1.083	1.023
<u>Baten</u>						
totaal baten	282	181	181	181	181	181
saldo baten en lasten	-6.886	-8.206	-3.906	-875	-902	-842

De raming van de lasten in 2019 is ruim € 4 mln. lager dan in 2018. Dit wordt veroorzaakt door de volgende effecten:

- T.b.v. Elektrisch rijden & slimme netwerken is in 2018 incidenteel een bedrag geraamd van €1,2 mln., voor de uitbetalingen van Greendeal (rijks)middelen aan gemeenten .
- Voor het aanvullend uitvoeringsprogramma Energie 2018 is voor 2018/2019 een bedrag geraamd ad € 2,5 mln. (PS 76/17). In het kader van realistisch ramen vindt aanpassing plaats bij slotwijziging / burap t.l.v. gereserveerde bestuursakkoord middelen, zodra concrete uitwerking beschikbaar is (dit om onderbesteding te voorkomen). Een aantal grote projecten / subsidies zijn in voorbereiding, o.a. aardgasloze wijken, NOM woningen, EnergyWeb XL, Provinciale InpassingsPlannen Wind en energieonderdeel m.b.t. voorstel Woonconnect).

Wat mag dit kosten? (grafiek)

Bedragen x1000

Exploitatie	Begroting 2019
Lasten	4.087
Baten	181
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.906

